

Egenkontroll enligt miljöbalken

Egenkontroll innebär att den som driver en verksamhet eller gör något som påverkar människors hälsa eller miljön negativt, själv ska kontrollera och visa att miljöbalken följs. För att göra detta behövs rutiner.

Egenkontrollens rutiner bör innehålla uppgifter om:

- *vad* som ska kontrolleras
- *när* mätningen/kontrollen/service ska utföras
- *hur* mätningen/kontrollen/service ska utföras
- *vem* som är ansvarig för utförandet
- *hur* dokumentation ska ske
- *hur* avvikelser ska dokumenteras och följas upp

Vem omfattas av krav på egenkontroll?

Alla som driver en verksamhet ska enligt miljöbalken planera och kontrollera sin verksamhet för att motverka eller förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön. I ansvaret ingår en skyldighet att skaffa sig den kunskap som behövs för att skydda omgivningen.

För verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken gäller mer preciserade krav på egenkontroll, se avdelningen för miljö- och hälsoskydds informationsblad ”Egenkontroll för tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter”.

Egenkontrollens omfattning och anpassning

Egenkontrollen ska anpassas till verksamheten. En komplex verksamhet med stora risker för människors hälsa eller miljön bör ha en mer omfattande egenkontroll än en enklare verksamhet med små risker.

Checklista för egenkontroll

I bilagan ”Kontrollfrågor för egenkontroll” finns en checklista som din verksamhet kan använda för att ta reda på hur väl kraven på egenkontroll uppfylls.

Tillsynsmyndighet för egenkontroll

Miljö- och räddningstjänsten är den myndighet som granskar egenkontrollen hos verksamheter i Sverige. Detta sker främst genom tillsynsbesök av handläggare på avdelningen för miljö- och hälsoskydd.

Sanktioner

Om en verksamhets egenkontroll inte är tillräcklig kan miljö- och byggnadsnämnden besluta om att verksamheten ska vidta åtgärder.

Nämnden kan också besluta att tillståndspliktiga verksamheter ska betala en så kallad miljöstraffavgift om egenkontrollen är bristfällig. För verksamheter som inte är tillståndspliktiga (C- eller U-verksamheter) finns inga bestämmelser om miljöstraffavgift, men dessa kan få betala andra avgifter om andra regler överträds.

Nya krav på avfallsrapportering

Från den 1 november 2020 ska verksamheter rapportera in antecknade uppgifter om farligt avfall till det nya avfallsregistret hos Naturvårdsverket. Detta kan göras antingen via en e-tjänst eller genom att ansluta sitt verksamhetssystem till ett API. För mer information läs mer på: <http://www.naturvardsverket.se/avfallsrapportering>

Egenkontroll enligt andra lagar

Enligt arbetsmiljölagen gäller krav på systematiskt arbetsmiljöarbete. Arbetsmiljöarbetet granskas av Arbetsmiljöverket och inte av kommunen eller länsstyrelsen.

Det finns även krav på systematiskt brandskyddsarbete i föreskrifter från MSB (myndigheten för samhälls- skydd och beredskap, före detta Räddningsverket).

Vidare finns det krav på egenkontroll för verksamheter som hanterar livsmedel.

Miljöledning

Till skillnad från kraven på egenkontroll är miljöledningssystem frivilligt. Verksamheter som infört miljö- ledningssystem som exempelvis ISO 14001 eller EMAS bör redan leva upp till kraven på egenkontroll, men även dessa verksamheter kan behöva komplettera ledningssystemet för att uppfylla kraven på egenkontroll i miljöbalken.

Mer information

För mer information om egenkontroll enligt miljöbalken:

- Miljöbalken (SFS 1998:808)
- Förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll (SFS 1998:901)
- Förordningen om miljöstraffavgifter (SFS 2012:259)
- Naturvårdsverkets handbok "Egenkontroll en fortlöpande process" (2001:3)
- Naturvårdsverkets allmänna råd om egenkontroll (NFS 2001:2)
- Naturvårdsverkets faktablad "Egenkontroll för C-verksamheter - En metod för att bedriva miljöarbete" (FAKTA 8256)

Kontakt

Cejm AB - Christoffer Jacobsson +46 16 355 355 / +46 70 259 27 27

c.j@cejm.se

Miljökonsulten.se - Magnus Karlsson +46 16 355 355 / +46 76 926 30 82

miljomagnus@miljokonsulten.se

Cejm AB - Lasse Hyberneth +46 16 355 355 / +46 721863849

l.h@cejm.se

www.cejm.se www.miljokonsulten.se www.egenkontrollen.se www.forstahjalpenprodukter.se

www.avloppsunderhall.se

Kontrollfrågor för egenkontroll

Dessa kontrollfrågor kan vara en hjälp med att ta fram eller uppdatera egenkontrollen för din verksamhet.

Kunskap och ansvar

- Känner vi till vilken miljölagstiftning som gäller för vår verksamhet?
- Hur bedömer vi kompetensbehovet? Räcker våra kunskaper till för att följa bestämmelserna?
- Vem är ansvarig för kemikalier, avfall, energifrågor etc? Vem ansvarar för uppdatering av rutiner, instruktioner och dokumentation? Har vi skrivit ner vilka de ansvariga är?

Rutiner och kontroll

- Finns rutiner för regelbunden kontroll av utsläpp till luft, mark och vatten samt kontroll av lukt, buller eller annat som kan påverka människors hälsa eller miljön?
- Har vi tillräckliga drift- och skötselinstruktioner för utrustning inom produktion och eventuella reningsanläggningar, t.ex. slam- och oljeavskiljare? Kontrollerar vi att utrustningen hålls i gott skick?

Kemikalier och avfall

- Hur förvarar och hanterar vi kemikalier? Kan rutinerna för kemikaliehantering av t.ex. oljor, bensin, färg, lösningsmedel och lim förbättras? Behövs bättre märkning, finns säkerhetsdatablad tillgängliga, finns kemikalieförteckning?
- Kan vi byta ut kemikalier mot sådana som är mindre farliga?
- Kan rutinerna för avfallshanteringen förbättras? Kan avfallsmängden minskas, kan avfallet sorteras bättre, kan mer återanvändas eller återvinnas?
- Vilket farligt avfall finns i verksamheten? Kan rutinerna för hantering av farligt avfall förbättras? Förvaras det säkert? Behövs bättre märkning? Upprättas transportdokument vid transport av farligt avfall? Sparas dokumenten? Förs anteckningar om avfallet?

Miljöpåverkan

- Kan vi minska förbrukningen av exempelvis energi, kemikalier och råvaror?
- Kan vi ändra inköpsrutinerna så att miljöpåverkan från råvaror, energi, kemikalier m.m. minskas?
- Kan miljöpåverkan från gods- och persontransporter i eller till och från verksamheten minskas?

Risker och klagomål

- Vilka är riskerna med verksamheten? Gör vi regelbundna riskbedömningar?
- Vilka rutiner finns vid eventuell driftstörning eller olyckshändelse som kan skada människors hälsa eller miljön? Vilka åtgärder ska vidtas, behövs saneringsmaterial? Hur följer vi upp tillbud och olyckshändelser för att förebygga nya störningar?
- Hur gör vi när det kommer in synpunkter eller klagomål på verksamheten?

Dokumentation

- Kan vi visa för allmänheten, våra kunder och miljö- och byggnadsnämnden, att vi har en bra egenkontroll för verksamheten? Har vi dokumenterat våra rutiner och sparat vår dokumentation?